

El Diacrític | | Actualitzat el 02/07/2020 a les 10:00

La perversió i el poder del llenguatge

«No interessa el raonament, sinó el crit: anar directament al cor, o a l'estómac, a l'autoestima, a l'orgull, a l'empatia a través de les emocions» | «A l'escola hi ha molta feina a fer, però les arrels vénen de casa»

«Ens abandonem als líders. Als més ben plantats, a les més guapes, als que parlen més bé, als que guanyen les enquestes, als més ben vestits i clenxinats, a les que somriuen molt i guanyen els debats» | Miguel Henriques

Sóc de lletres, que dèiem abans. Crec en el poder del llenguatge.

Dit això, he de dir també que m'alarmen els seus perills. Una paraula triada fora de context, repetida una i mil vegades, pot arribar a crear un estat d'opinió estès i molt deliberat.

Quan després d'una guerra contra unes suposades armes de destrucció massiva van començar a parlar de *danys col·laterals* i de *nou ordre internacional*, el missatge era clar: uns quants morts són lícits, si és en el context d'una lluita contra un enemic més fort. La retallada de llibertats és per protegir-nos.

I ara, amb la pandèmia de coronavirus, fan una cosa semblant: la *nova normalitat* té un preu: la retallada de llibertats és per protegir-nos.

Suposadament.

Les grans marques han adequat la seva publicitat a la situació: la Coca-Cola anuncia, a Manhattan: "*Staying apart is the best way to stay united*": estar separats és la millor manera d'estar units. I Audi insisteix en la mateixa idea: "*Mantengamos la distancia unidos*". Ikea, per la

seva banda, aprofita la idea de la casa convertida en refugi. I "Este virus lo paramos unidos", us sona? Què deuen vendre, aquests publicitaris?

La paraula slogan, segons la seva etimologia gaèlica, diuen que vol dir "crit de guerra". Doncs, ja som al cap del carrer. No interessa el raonament, sinó el crit: anar directament al cor, o a l'estómac, a l'autoestima, a l'orgull, a l'empatia a través de les emocions.

I així ens va. Any rere any, els slogans dels diferents partits polítics durant les campanyes són perfectament intercanviables, perquè no diuen res de les seves intencions reals. I, com que ens fa mandra llegir els programes... com que ens fa mandra llegir, en general, ens abandonem a les imatges, a les grafies, als colors, a les paraules fàcils i buidades de contingut.

Ens abandonem als líders. Als més ben plantats, a les més guapes, als que parlen més bé, als que guanyen les enquestes, als més ben vestits i clenxinats, a les que somriuen molt i guanyen els debats.

I ja estem a punt per anar-nos empassant les retallades successives: si volen reduir mestres a l'escola, hem de *maximitzar recursos*; si volen domesticar els nouvinguts i nouvingudes, mantenir-los en la indigència física i moral, parlen d'*integració* i de *tolerància*.

Noam Chomsky, el filòsof, el lingüista, el lluitador, parla de «Deu estratègies de manipulació» que haurien de ser lectura molt recomanada, si més no, a totes les universitats. Una d'aquestes estratègies és la d'utilitzar l'aspecte emocional més que el reflexiu. Això permet obrir la porta d'accés a l'inconscient per a implantar o empeltar idees, desitjos i pors, o induir comportaments.

La por sí, que és una arma de destrucció massiva.

És allò dels missatges subliminals dels anuncis, també. No són mai innocents.

D'altra banda, però, no poden prohibir el llenguatge, tot i que afavoreixen la ignorància i els tòpics. I se n'apropien. Per exemple: quan "L'ara és demà", de Miquel Martí i Pol es va convertir en slogan institucional, el van matar per sempre.

El llenguatge és fràgil, però també és poderós. Un poble de lectors i d'escriptors, de pagesos i menestrals i mariners amb el vocabulari del seu ofici ben après; un poble amb una llengua forta i ben conservada, però prou flexible per a assimilar els reptes de la vida canviant, té a les mans una eina important contra la dominació. I un poble amb moltes llengües encara més.

A l'escola hi ha molta feina a fer, però les arrels vénen de casa. Si hi ha llibres als prestatges i a les tauletes de nit, forjarem lectors. Si a l'escola alliberem els i les mestres de tanta burocràcia inútil i les deixem gaudir amb la seva feina, trobaran camins inèdits per transmetre aquest entusiasme de la paraula escrita o recitada, que no ha de passar mai per l'obligatorietat. Una lectura obligada és gairebé sempre una lectura avorrida, en els dos sentits de la paraula: tediosa i bandejada per sempre de la vida real.

Cuidem la llengua, doncs, les llengües, el goig d'aprendre'n una de nova, com un petit gran tresor, que ho és. Cuidem les persones: podem aprendre de cada llengua que parlin, que sentin, que escoltin. És la nostra ànima col·lectiva: no ens la deixem prendre.